ZEMNIEKU SAEIMA

Eiropas nospraustais «Zaļais kurss» – jaunas iespējas un uzdevumi

Iveta Grudovska
ZSA lauksaimniecības eksperte

Kas ir «Zemnieku saeima»?

800 biedri, kuri pārstāv visa lieluma un nozaru lauksaimniekus

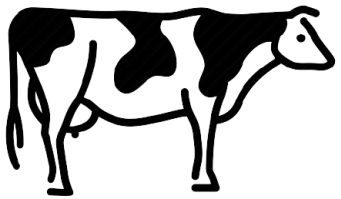

- 33%

- 18%

- 49%

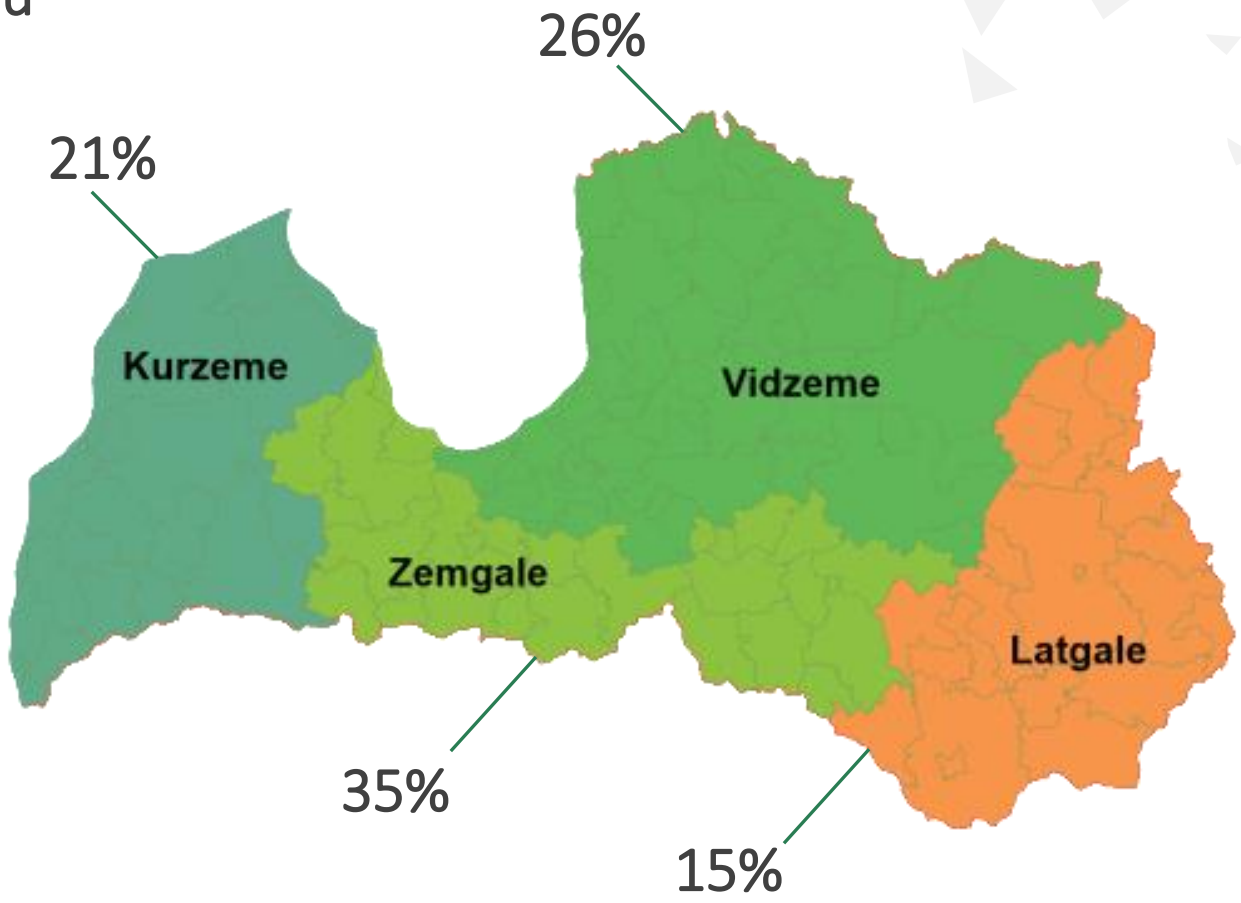

ZEMNIEKU SAEIMA

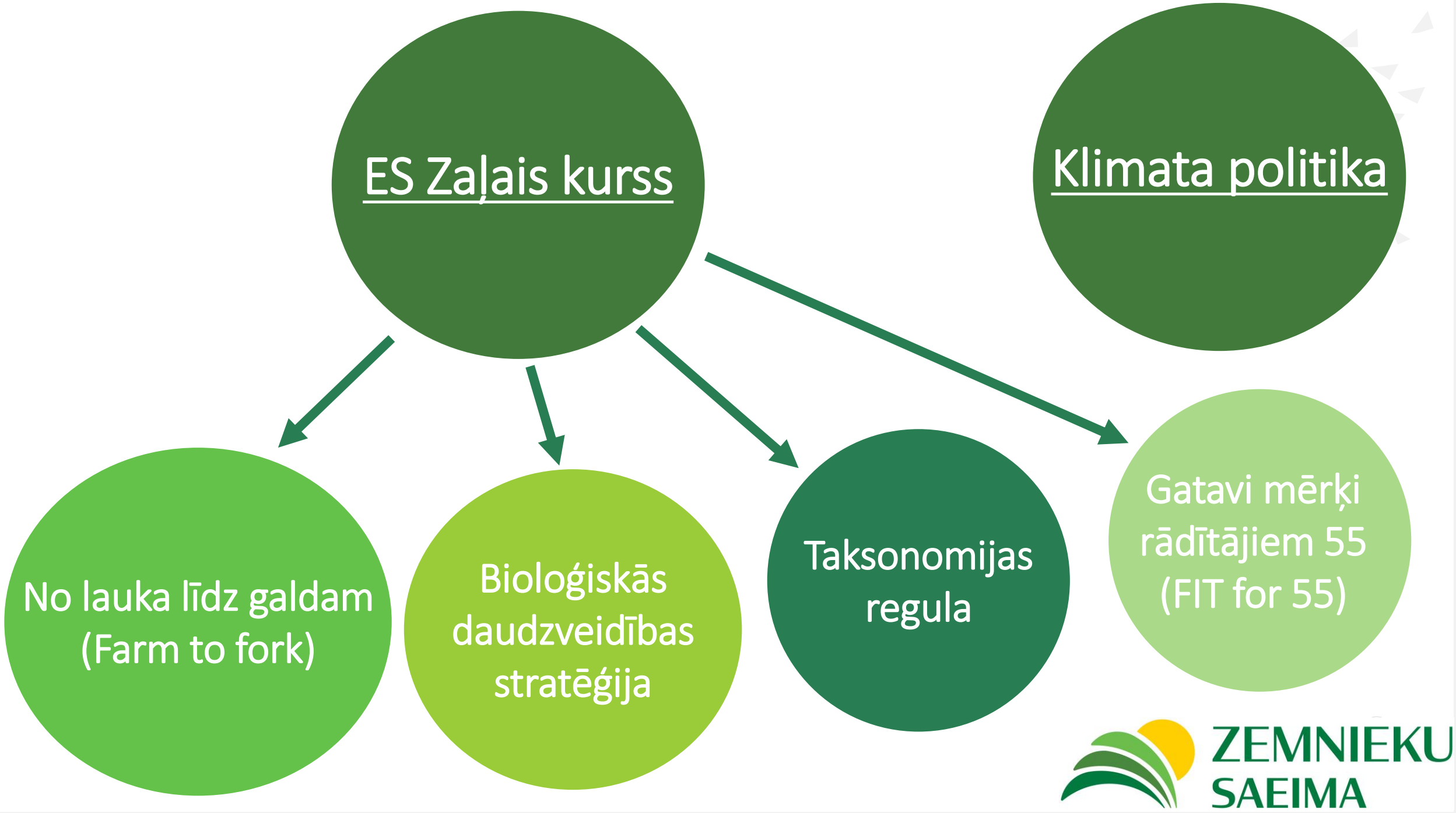
ES Zaļais kurss
Klimata politika
No lauka līdz galdam (Farm to fork)
Bioloģiskās daudzveidības stratēģija
Taksonomijas regula
Gatavi mērķi rādītājiem 55 (FIT for 55)
ZEMNIEKU SAEIMA

F2F – No lauka līdz galdam

2030 Ilgtspējīgas pārtikas ražošanas mērķi

AAL	BARĪBAS VIELU ZUDUMS	ANTIBIOTIKAS	BIOLOĢISKĀS PLATĪBAS
50%	50%	50%	25%
Samazināt ķīmisko pesticīdu vispārējo lietošanu	Samazināt barības vielu zudumus par 50%, saglabājot augsnes auglību, kā rezultātā samazināt mēslošanas līdzekļu daudzumu par 20%	Samazināt antibiotiku lietošanu lauksaimniecībā un akvakultūrā	Palielināt bioloģiskās lauksaimniecības platību īpatsvaru ES

#EUFarm2Fork #EUGreenDeal

European Commission

ZEMNIEKU SAEIMA

Zaļais kurss -
tirgus protekcionisms, bioekonomikas attīstība, inovācijas u.c

- Stabila un izturētspējīga pārtikas sistēma, kas jebkādos apstākļos joprojām darbojas un spēj iedzīvotājiem nodrošināt piekļuvi pietiekamām pārtikas piegādēm par pieņemamu cenu.
- Tās mērķis ir arī nodrošināt pienācīgus ienākumus, kas tiem ļautu nodrošināt ģimeni un izturēt dažāda veida krīzes.
- Tā arī palīdzēs lauksaimniekiem un zvejniekiem nostiprināt pozīcijas piegādes ķēdē un iegūt taisnīgu daļu no ilgtspējīgas ražošanas pievienotās vērtības, atbalstot sadarbības iespējas lauksaimniecības produktu un zvejas un akvakultūras produktu tirgus kopējās organizācijās.
- Lai ilgtspējīgu pārtiku padarītu pieejamāku un pazeminātu tās cenu, kā arī veicinātu veselīgu un ilgtspējīgu uzturu iestāžu sabiedriskajā ēdināšanā, Komisija apzinās, kā vislabāk noteikt minimālos obligātos kritērijus ilgtspējīgam pārtikas iepirkumam.

ZEMNIEKU SAEIMA

Zaļais kurss .....

- Arī nodokļu stimuliem būtu jāvirza pāreja uz ilgtspējīgu pārtikas sistēmu un jārosina patērētāji izraudzīties ilgtspējīgus un veselīgus uztura paradumus. Komisijas priekšlikums par PVN likmēm (pašlaik tiek apspriests Padomē) varētu dot iespēju dalībvalstīm optimālāk izmantot likmes, piemēram, bioloģisko augļu un dārzeņu atbalstam
- Pārtika tiek izšķērdēta, pārprotot un nesaprotot derīguma termiņa marķējumu (datumi “izlietot līdz” un “ieteicams līdz”). Komisija pārskatīs ES noteikumus, lai būtu ņemti vērā patērētāju vidū veikti pētījumi.
- Pētniecība un inovācija var palīdzēt izstrādāt un testēt risinājumus, pārvarēt šķēršļus un atklāt jaunas tirgus iespējas
- Visu lauksaimnieku un visu lauku apgabalu rīcībā jābūt ātram un drošam interneta savienojumam.

ZEMNIEKU SAEIMA

Zaļais kurss ...

Lauksaimnieki un to kooperatīvi joprojām maz izmanto uz apriti vērstas biobāzētas ekonomikas potenciālu.

Lauksaimniekiem būtu jātver iespējas mazināt lauksaimniecības dzīvnieku radītās metāna emisijas, attīstot atjaunojamās enerģijas ražošanu un ieguldot līdzekļus digesteros, kas paredzēti biogāzes ražošanai no tādiem lauksaimniecības atkritumiem un atliekām kā kūtsmēsli.

Lauku saimniecībām ir iespējas biogāzi ražot arī no tādiem citiem atkritumu un atlieku avotiem kā pārtikas un dzērienu ražošana, kanalizācijas ūdeņi, notekūdeņi un sadzīves atkritumi.

Lauku saimniecību ēkas un šķūņi bieži vien ir ideāli piemēroti saules bateriju uzstādīšanai, un šādas investīcijas nākamās KLP stratēģiskajos plānos būtu jāprioritizē.

ZEMNIEKU SAEIMA

Politiskā ambīcija klimata jomā

Samazināt SEG emisijas

-30%
līdz 2030

-50%
līdz 2050

ZEMNIEKU SAEIMA

Latvijas SEG emisiju sadalījums pa nozarēm 2018.gadā

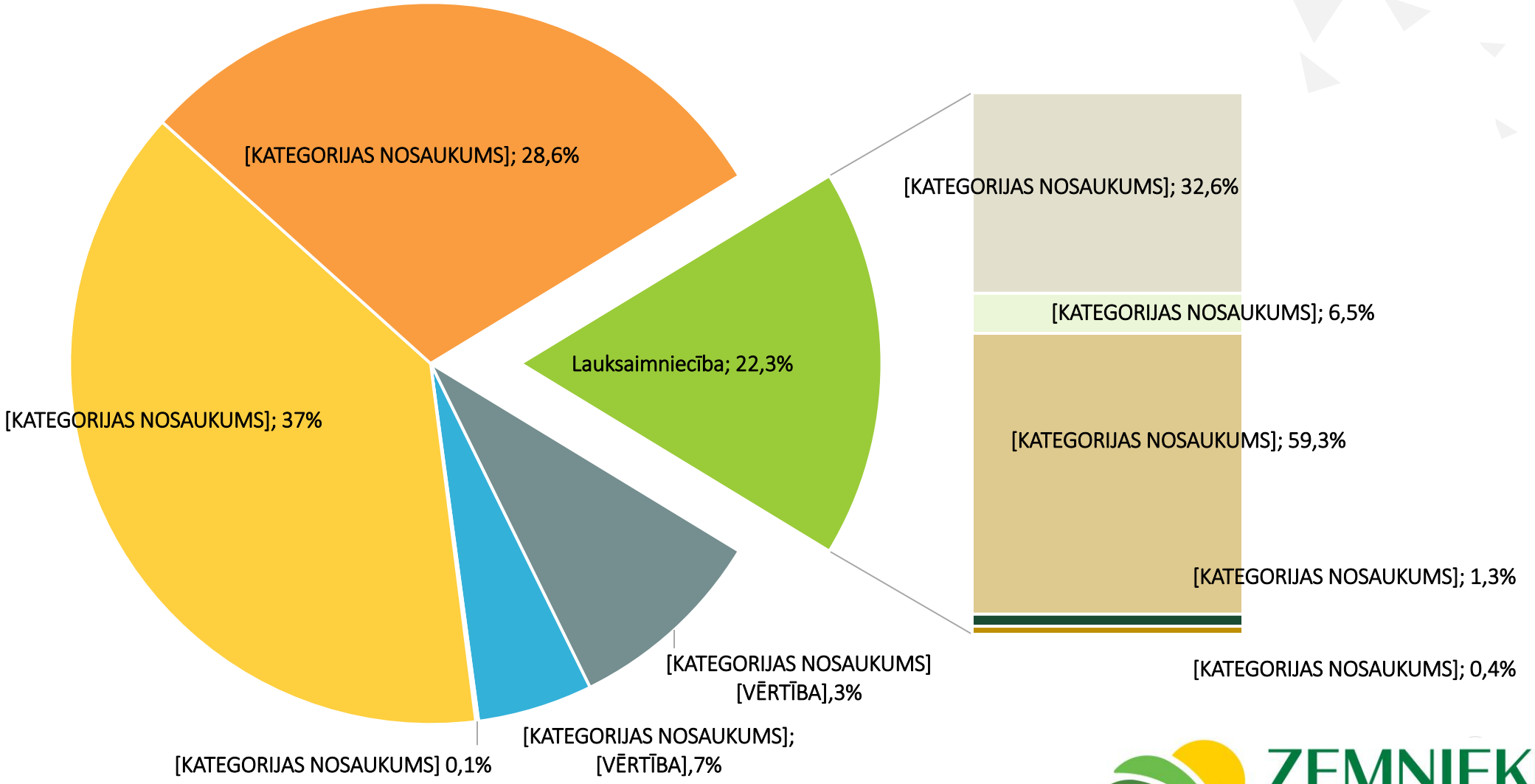

2020.Gada iesniegtās SEG inventarizācijas (1990. – 2018.gads) kopsavilkums

ZEMNIEKU SAEIMA

Galvenie emitētāji ...

2. tabula. Desmit galvenie 2018.gada SEG emisiju pamatavoti (neietverot ZIZIMM)

CRF kods un avotu kategorija	Tiešās SEG	2018, kt CO_2 ekvivalenta
1.A.3.b Autotransports - dīzeļdegvielas patēriņš	CO_2	2403,487
1.A.1.a Elektroenerģijas un siltuma ražošana-gāzes patēriņš	CO_2	1815,837
3.D.1. Tiešās slāpekļa emisijas no apsaimniekotām augsnēm	N_2O	1389,879
3.A.1 Lauksaimniecības dzīvnieku zarnu fermentācija - liellopi	CH_4	803,265
2.A.1. Cementa ražošana	CO_2	551,455
1.A.3.b Autotransports - benzīna patēriņš	CO_2	548,193
1.A.4.c Lauksaimniecība/mežsaimniecība/zivsaimniecība - šķidrā kurināmā patēriņš	CO_2	404,102
1.A.4.b Mājsaimniecības - gāzes patēriņš	CO_2	277,616
1.A.4.a Komerciālais un sabiedriskais sektors - gāzes patēriņš	CO_2	268,673
5.A.1. Atkritumu apglabāšana (kontrolēta)	CH_4	254,173

ZEMNIEKU SAEIMA

Latvija uz Eiropas fona. Emisijas no 1 ha LIZ (2010)

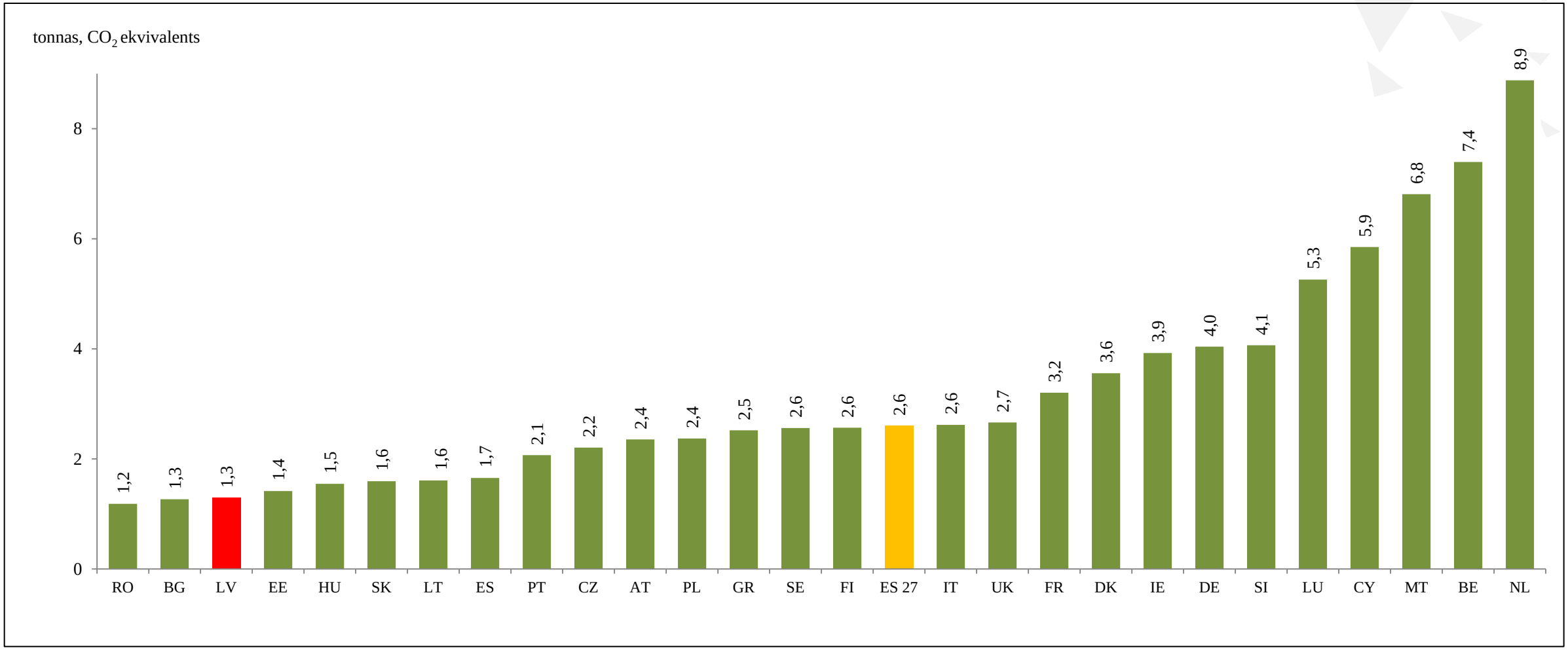

ZEMNIEKU SAEIMA

Kā LV plāno sasniegt jaunos mērķus

- Pagaidām ir **tikai** KLP finansējums 2023.-2027.
- Hektārmaksājumiem vēl vairāk atbalstu sasaistot ar vides praksēm, kā līdz šim

  VPM → VPM + zaļināšanas maksājums →

  → ISIP + ekoshēmas pēc izvēles + agrovides pasākumi
  - Veicinot vides investīcijas lauku saimniecību modernizācijas programmā
  - Izglītošana un konsultācijas
  - Stingrāka/limitējošāka likumdošana
  - Inovācijas, jaunu tehnoloģiju attīstība

ZEMNIEKU SAEIMA

Kādus priekšlikumus SEG emisiju samazināšanai iesaka LLU pētnieki

- Barības devu plānošana liellopiem
- Barības kvalitātes uzlabošana liellopiem
- Biogāzes ražošanas veicināšana
- Ganību sezonas pagarināšana
- Meliorācijas sistēmu uzturēšana
- Mēslošanas plānošana
- Precīza minerālmēslojuma lietošana
- Skābu augšņu kaļķošana
- Tieša organiskā mēslojuma iestrāde augsnē
- Šķidro kūtsmēslu seperēšana
- Zaļmēslojuma augu audzēšana
- Tauriņziežu iekļaušana kultūraugu rotācijā slāpekļa piesaistei

ZEMNIEKU SAEIMA

Ko šie uzstādījumi nozīmēs katram zemniekam?

Tiem, kuriem **turpinās ražot** lauksaimniecības produkciju, būs:

- Jāinvestē jaunās tehnoloģijās - minimālās augsnes apstrādes, precīzas mēslošanas, precīzas lopu barošanas un augu aizsardzības tehnoloģijās;
- Jāmeklē jaunas alternatīvas mēslojumam (notekūdeņu dūņas, komposti, jūras aļģes);
- **Vairāk jāaudzē slāpekli piesaistoši kultūraugi**, jāsamazina eksporta kultūraugu apjoms uz mazāk produktīviem kultūraugiem;
- Tajās platībās, kurās turpināsim saimniekot, jāmēģina gūt lielāki ieņēmumi, jo arvien vairāk zemes jāizņem no ražošanas;
- Rūpīgi jāpārvērtē finansiālās saistības;
- Iespējams, **mazproduktīvākas zemes jāapmežo**, lai kompensētu radītās emisijas.

ZEMNIEKU SAEIMA

Iespējas

- Jau šobrīd esam līderi «zaļumā», ja politiķi pratīs to izmatot, būsim ieguvēji pret pārējām valstīm (varētu turpināt lēzenu attīstību);
- Kardināli mainoties klimatam, Ziemeļu zona kļūs par būtisku pārtikas ražotāju, izmantojot augsni;
- Produktivitātes celšana izmantojot inovatīvas (bet pagaidām ļoti dārgas!) tehnoloģijas;
- Attīstīt jaunus nišas biznesus ar augstu pievienoto vērtību (nepieciešams ļoti liels zinātnes atbalsts);
- Attīstīt īsās pārtikas ķēdes – veicināt vēl aktīvāku tieši vietējās produkcijas apriti Latvijā;
- No pārtikas ražotājiem kļūt par CO2 piesaistītājiem un biodaudzveidības uzturētājiem, ja vien sabiedrība būs gatava par to maksāt (kompensācijas par nekā nedarīšanu!).

ZEMNIEKU SAEIMA

Draudi

- Apgrūtinātas attīstības iespējas liellopu audzēšanai saistībā ar SEG emisiju samazināšanas plānu;
- Mazāk vērtīgo (pamatā ilggadīgo zālāju) zemju zemā ekonomiskā vērtība – netiek gūti ieņēmumi, kas nonāktu apritē, tostarp nodokļos;
- Samazināti ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas;
- Nespējot laikus vienoties par politikas ceļiem, var sākties saimniecību bankroti, jo, ierobežojot apgrozāmos līdzekļus, nevarēs investēt ilgtermiņā;
- Ārvalstu investoru (ārpus ES un OECD valstīm) strauja ienākšana;
- Vēl lielāka lauku iztukšošanās;
- Konkurētspējas zaudēšana cīņā ar lēto trešo valstu produkciju.

ZEMNIEKU SAEIMA

Saimnieka realitāte

ZEMNIEKU SAEIMA

Paldies!

ZEMNIEKU SAEIMA

Iveta Grudovska

+371 29437520

iveta@zemniekusaeima.lv

zemniekusaeima.lv